

De Zweefvliegen rond Alkmaar en enkele verspreide waarnemingen in Noord-Holland

door

V. VAN DER GOOT

Onderstaande lijst bevat de waargenomen zweefvliegsoorten vanaf 1949, bijgewerkt tot Augustus 1954. In sommige gevallen is een exemplaar al eens eerder in de *Ent. Ber.* vermeld, maar om het representatief geheel van deze inventarisatie niet te breken heb ik deze nog eens toegevoegd. Men zie de literatuurlijst voor de oudere vermeldingen.

Er zij aan herinnerd, dat de kennis van de entomologische fauna in Noord-Holland over het algemeen zeer vaag is. In de publicatie van VAN DER VECHT in de Fauna van Nederland over *Andrena* (Hym.) vinden we de voor de fauna gebruikelijke verdeling van Nederland in districten, waarbij de duinstreek district III en Noord-Holland ten noorden van het IJ en het Noordzeekanaal district XIV is. Bij de vindplaatsen van de diverse soorten wordt XIV echter geen enkele maal genoemd! Men moet natuurlijk niet denken, dat de bewuste *Andrena*-soorten hier niet voorkomen. Ik heb er enkele verzameld (o.a. *A. subopaca*, *A. praecox*, *A. armata*, *A. tibialis*, *A. nitida*) en ik heb er geen bijzondere moeite voor gedaan. In het deeltje over Collembola van de Fauna worden wel drie vindplaatsen genoemd (den Helder, Zaandam, Heiloo 1 keer) en is de situatie bevredigender. In de publicatie van Dr KRUSEMAN over Tendipedidae vinden we eveneens enkele vindplaatsen (o.a. Kinselmeer, Medemblik). Ook bij andere groepen zien we een soortgelijk beeld. Bij de inventarisatie van de Nederlandse Amphibiën en Reptielen bleek, dat b.v. van de Groene Kikker vrijwel geen waarnemingen uit Noord-Holland bekend waren. Overbodig te zeggen, dat de Groene Kikker overal in de provincie voorkomt. Het ontbreken van gegevens kunnen we wat betreft de entomologie wijten aan de omstandigheid, dat er slechts enkele leden van de N.E.V. in deze streek wonen (Zaandam 3, Middelle 2, Koog aan de Zaan 1, Hoorn 1, Alkmaar 2) en deze nog meest in het zuiden. Verder is de situatie niet gunstig voor verzameltochten van de pur sang verzamelaars, die allereerst uit zijn op zeldzame soorten voor hun verzameling en zich over de faunistische gegevens, speciaal van de meer gewone soorten, geen zorgen maken. Een groot deel is polderterrein, „waar toch niets goeds zit”. Inderdaad vindt men hier niet zoveel zeldzame soorten. In de lijst alleen *Platychirus fulviventris*, *Eristalomyia anthophorina*, *Tubifera hybrida* en *Liops vittata*. Dat er desondanks, behalve deze, nog een aantal zeldzame of zeer zeldzame soorten op de lijst staan, vindt zijn oorzaak in de aanwezigheid van enkele oude bosresten in dit gebied, waar ik speciaal de aandacht op wil vestigen van andere Dipterologen en van Hymenopterologen, daar hier waarschijnlijk nog vele goede waarnemingen gedaan kunnen worden. De door mij onderzochte betreffen het landgoed Nijenburg, het Heilooër bos en het Overbos, welke één complex vormen tussen Heiloo en Alkmaar. Deze bossen liggen op een oude, weggeërodeerde duinenrij tussen Alkmaar en Castricum. Op deze hoger gelegen geest heeft waarschijnlijk lange tijd geleden steeds bos gestaan, dat zich hier kon handhaven zonder ten onder te gaan door één van de vele overstromingen. De plaatsnaam Heiloo, oorspronkelijk Heiligeloo (loo = bos) duidt er op,

dat in de Germaanse tijd daar een bos is geweest, waar godsdienstoefeningen werden gehouden. Met de komst van het Christendom was het met deze erediens ten gedaan en waarschijnlijk zijn de bewoners de bossen toen alleen vanuit het nuttigheidsoogpunt gaan bezien, wat voor alle natuur fataal is. Misschien, dat ook het feit, dat dit heidense bossen waren, bijgedragen heeft tot hun ondergang. Ze heet het in een oude legende, dat na een gebed van Willebrord de bossen der heidenen vielen van Leiden tot Nijmegen toe. Maar een andere legende, die speelt in de twaalfde eeuw begint met: „Op een schone dag jaagde Ridder Gerrit van Poelenburgh in het Heemskerckerwoud, dat eertijds zich strekte langs de voet der duinen tot Alkmaar toe”. Zo is dit ook weer met elkaar in tegenspraak. Dit is overigens niet zo erg, daar dergelijke verhalen nooit bijzonder betrouwbaar zijn. Maar werkelijk authentieke gegevens over het bos in die tijd zijn er voor zover ik weet niet, zelfs van de mensen zijn ze schaars. De betrouwbaarste bronnen zijn te vinden in de vorm van de eerste goede landkaarten. De oudste in het archief van Alkmaar is de nauwkeurige kaart van 1682 van het Hoogheemraadschap. Op deze kaart staat al een landgoed Nieuwburg met bijbehorend stukje bos aangegeven, ook de Alkmaarder Hout is er op te vinden. Het landgoed Nijenburg, zoals het tegenwoordig heet, stamt uit de 17de eeuw en de Alkmaarder Hout is in 1608 gesticht door het planten van een partij te veel gekochte bomen. Deze werden geplant op enkele kroften: kleine percelen, omringd door houtwalle tjes van hetzelfde kaliber dus als we nu nog rond Heiloo zien. Het is waarschijnlijk, dat het kleine bos rond Nieuwburg niet ouder is dan het landgoed zelf en zodoende is het dus vrij zeker, dat in de 16de eeuw en misschien nog een tijd daarvoor deze streek bosloos is geweest. Maar bosloos hoeft niet te betekenen, dat het bosmilieu ontbrak. Het kroftenlandschap heeft toen wel bestaan en waarschijnlijk als refugium gediend. Zodoende bestaat er wel enige kans, dat er in de omgeving van Heiloo steeds bosmilieu is geweest, dat als toevlucht fungeerde voor de oorspronkelijke insectenbevolking van de vroegere uitgebreide bossen van Kennemerland. Wellicht is dit de verklaring voor de zeer grote soortenrijkdom aan Syrphiden in dit gebied. In de betrekkelijk kleine oppervlakte van ongeveer 80 ha vond ik 68 van de onderstaande soorten (69 met *Zelima lenta* meegerekend, door Broeder THEOWALD gevangen). Hierbij zijn vele soorten, welke in het omringende polderland niet te vinden zijn en die dus blijkbaar alleen in deze bossen voorkomen. Dit is in de lijst steeds aangegeven, b.v. *Melanostoma scalare*, *Platychirus scutatus* en *Platychirus albimanus*. Hieronder vinden we enkele voor de Nederlandse fauna zeldzame dieren: *Heringia heringi*, *Chilosia semifasciata*, *Melanostoma ambiguum*, *Brachyopa scutellaris* en in minder mate *Syrphus nitidicollis*, *Syrphus tricinctus*, *Xanthandrus comtus* en *Zelima sylvarum*.

Als we het geheel nog eens overzien, kunnen we vaststellen, dat verdere entomologische inventarisatie in de bossen van Noord-Holland zeer gewenst is met het oog op faunistisch onderzoek, daar waarschijnlijk ook van andere groepen insecten een reeks soorten daar alleen voorkomen en niet in de polder (b.v. *Pachygaster* en *Geosargus*, Stratiomyidae, Dipt.). Maar ook voor de verzamelaar zijn hier interessante soorten te vinden. Ditzelfde geldt vermoedelijk ook voor oude bossen in de polders van andere provincies, b.v. het Linschoter bos, waar prof. DE MEIJERE vele zeldzaamheden verzamelde.

Behalve het Heilooër bos bestaan er nog enkele bospercelen in Noord-Holland, waarop ik ook de aandacht wil vestigen, maar die ik niet onderzocht heb. Allereerst natuurlijk de bossen in de duinstreek, waarvan die bij Castricum en Bergen de voornaamste zijn. Voorts vinden we in het noorden maar enkele, geïsoleerde stukjes: het Wildrijk in de polder Het Zijpe ten westen van St. Maartensbrug, Ananas eveneens in het Zijpe, ten zuidwesten van Oudesluis en het Callantsoger Kooibos. Dit laatste is een droog eikenberkenbos en lijkt me weinig aantrekkelijk. Ananas en Wildrijk echter zijn botanisch interessant en dat is een waarschuwing voor entomologen. Deze beide bossen staan ook al op de kaart van het Hoogheemraadschap, maar kunnen natuurlijk niet ouder zijn dan de polder het Zijpe. Het zou zeer de moeite waard zijn de bevolking van deze, in hun hele bestaan steeds geïsoleerd gebleven zijnde bossen te bestuderen.

Soortenlijst

1. *Baccha elongata* F. Bossen, v. Heiloo (HB, TC), Alkmaar (Hout).
2. *B. obscuripennis* Mg. Bossen, v. Heiloo (HB).
3. *Brachyopa scutellaris* R.D. Bossen, z. Heiloo (HB) ♀ 9.V.1952 en idem ♂ 17.V.1952, verz. Broeder THEOWALD. De heer VAN DOESBURG vermeldde al 3 ♂♂ en 3 ♀♀ uit de collectie DE MEIJERE. Verder bevinden zich in de coll. THEOWALD nog twee exemplaren, te weten Bennekom, ♂, (6—9).V.1948 (leg. B. DE JONG) en Bunde, ♀, 26.V.1951. Uit Noord-Holland is verder nog een *Brachyopa* uit Schoorl (Mei) bekend, maar dit kan ook *Brach. bicolor* geweest zijn. Deze vangst dateert van vóór 1898, toen *Brach. scutellaris* hier te lande nog niet van *Brach. bicolor* werd gescheiden.
4. *Chilosia albitarsis* Mg. Ook in de polder, g. Mei—Juni.
5. *Chil. bergenstammi* Beck. Heiloo (HB), g. In Juni—Juli heb ik haar niet gevangen, maar in Mei en Augustus veel. Twee generaties? Hierop duiden ook de data in de collectie DE MEIJERE (25 Mei en 30 Juli—19 Augustus).
6. *Chil. fraterna* Mg. Heiloo (HB), ♀, 7.V.1950.
7. *Chil. grossa* Fall. z. Alkmaar, NO-rand, ♂, 15.V.1951 en Castricum, Krengebos, ♀, 13.IV.1952 (leg. P. DE WOLF).
8. *Chil. intonsa* Lw. Heiloo (HB), ♀, 18.V.1952.
9. *Chil. pagana* Mg. Bossen, a. Heiloo (HB), Alkmaar (Hout), April—Augustus.
10. *Chil. proxima* Zett. Alkmaar, Z-rand, ♀, 24.V.1950 en Egmond, strand (aangespoeld), ♀, 31.VIII.1951.
11. *Chil. scutellata* Fall. Niet in de polders? Heiloo (HB), ♀, 29.VII.1954 en id., ♀, 2.VIII.1954. Beide dieren zaten te zonnen op braambladeren.
12. *Chil. semifasciata* Beck. Heiloo (HB), ♀, 10.V.1950. Tweede vindplaats in Nederland. De eerste was het Linschoterbos. De larve leeft in *Sedun purpurascens*.
13. *Chil. vernalis* Fall. Ook in de polder. g. Mei, Juli, Augustus.
14. *Chrysogaster hirtella* Lw. In Mei a.
15. *Chrys. macquarti* Lw. In Mei v. Deze soort is lastig van *Chr. hirtella* te onderscheiden. VERRALL onderscheidt ze in zijn tabel naar de beharing van het borststuk (*macquarti* van voren gezien zwart, *hirtella* geelbruin). Dit kenmerk

gaat m.i. niet voor de ♀♀ op, die alle een geelbehaarde thorax hebben. LUNDBECK, die over het algemeen zeer nauwkeurige beschrijvingen geeft, zegt van de Deense *macquarti* ♂: „thorax dicht behaard met vrij lange, geelbruine haren, welke min of meer gemengd zijn met iets langere zwarte haren, tot de beharing bijna geheel zwart kan worden”. LUNDBECK noemt *Chr. hirtella* niet, ook niet bij de synoniemen. Ook in SACK (LINDNER, Pal. Dipt.) wordt *hirtella* niet vermeld en SACK geeft van *macquarti* een soortgelijke beschrijving als LUNDBECK. LOEW onderscheidde in zijn oorspronkelijke beschrijvingen *macquarti* ♂ van *hirtella* ♂, omdat *macquarti* een van boven geheel zwart behaarde thorax had, terwijl *hirtella* de thorax alleen op zij met zwarte haren had en bovenop lichte. Het ♀ van *macquarti* had een licht behaarde thorax en het achterlijf met (kleine) fijne aanliggende beharing, het ♀ van *hirtella* had eveneens een lichtbehaarde thorax, maar het achterlijf met (kleine) stijve, afstaande beharing.

In de coll. DE MEIJERE staat een grote serie *hirtella* en één ♂ van *macquarti*. In mijn serie is het opvallend, dat dieren (♂♂) op dezelfde dag en plaats gevangen diverse variaties van geelbruin tot zwarte thoraxbeeharing vertonen. Het onderscheid tussen *hirtella* en *macquarti* lijkt me zodoende niet alleen moeilijk, maar ook dubieus!

16. *Chrysotoxum bicinctum* L. Bossen. Heiloo (HB), ♂, 4.VII.1949 en idem 2 ♂♂, 30.VI.1950. Alkmaar, Z-rand, ♀, 21.VII.1954. Dit jaar heb ik bovendien drie keer een exemplaar gezien.
17. *Chrysotoxum festivum* L. z. Heiloo (TC), ♂, 12.VI.1950.
18. *Cnemodon vitripennis* Mg. Bossen, v. Alkmaar (Hout), Heiloo (HB). Juni, Juli, Augustus.
19. *Didea fasciata* Macq. Heiloo (HB), ♀, 20.IX.1949 en idem, ♀ 14.V.1953.
20. *Epistrophe auricollis* Mg. Vooral in bos, daar g. Alleen de var. *maculicornis* Zett.
21. *Epistrophe balteata* Deg. aa.
22. *Ep. bifasciata* F. Bossen, g. Mei tot begin Juni. Een univoltiene soort.
23. *Ep. cincta* Fall. Heiloo (HB), ♂, 18.V.1952. Merkwaardigerwijs in deze contreien sporadisch voorkomend.
24. *Ep. punctulata* Verr. z. Bergen-NH, SBB, ♀, 23.IV.1950.
25. *Ep. umbellatarum* F. z. Heiloo (TC), ♂, 7.VI.1950.
26. *Eristalinus sepulchralis* L. a.
27. *Eristalis arbustorum* L. aa.
28. *Er. horticola* De G. v.
29. *Er. intricarius* L. a.
30. *Er. nemorum* L. a.
31. *Er. pratorum* Mg. Alkmaar, 4 ♀♀, 19.IV.1952, idem, ♂, 11.IV.1953. Heiloo (HB), ♂, 3.V.1953. Dus v.
32. *Er. pertinax* Scop. In April—Mei a.
33. *Eristomyia anthophorina* Fall. In de polders rond Alkmaar g. April, Mei, Juli. Vindplaatsen: Alkmaar, Heiloo, Huigendijk. Deze soort is nog niet veel in Nederland gevonden. Onder de bekende vindplaatsen was de eerste ook in Noord-Holland: Schellinkhout, 1917, coll. DE MEIJERE. De andere zijn: Leeu-

warden (April, Mei, Juli, Sept. 1943), Wolvega (29 April 1943), Wapse (Juli 1943), Dwingelo (Juli 1943) en tenslotte Havelte (Juli 1949, kamp Amsterdamse biologen, 3 exx.). Ze is niet gevonden bij de inventarisatie van het Amsterdamse bos en bij de inventarisatie van het moerasgebied van Ankeveen en Kortenhoef (D. PIET). Ook in de omgeving van Baarn is ze nooit gevangen (P. H. VAN DOESBURG Sr.). In het werk van SACK (LINDNER, Pal. Dipt.) wordt ze vermeld van Centraal- en Noord-Europa. Misschien, dat we, gezien de Nederlandse vindplaatsen, te maken hebben met een Noordnederlandse verspreiding. De grens in Noord-Holland moet liggen tussen Amsterdam en Alkmaar.

34. *Eristalomyia lucorum* Mg. a.
35. *Eristalomyia tenax* L. Vanaf Juni, a.
36. *Eumerus strigatus* Fall. v. O.a. een ♂, 12.X.1949 !
37. *Eum. tuberculatus* Rond. z. Alkmaar, Z-rand, ♀, 21.VII.1954. Deze soort is in 1949 in Nederland ontdekt. SACK vermeldt haar nog alleen uit Italië. *Eumerus strigatus* en deze soort lijken op elkaar als twee druppels water, maar *Eum. tuberculatus* heeft een knobbeltje op de onderzijde van dij III bij de basis. Ook de larven verschillen. Ik ving deze soort ook in België, zodat ze waarschijnlijk geen disjunct areaal heeft, maar wel niet opgemerk zal zijn. Talrijk is ze niet. Onder 29 exemplaren van *Eumerus strigatus* verzameld in de Noordoost-polder bevond zich geen enkele *Eum. tuberculatus* !
38. *Eurinomyia lineata* F. g. Naar mijn idee vooral op plekken, waar het water half dichtgegroeid is met moerasplanten.
39. *Ferdinandea cuprea* Scop. Bossen, v. Heiloo (HB), Mei, Juli, Augustus.
40. *Heringia heringi* Zett. z. Heiloo (HB), 2, ♂ ♂, 7.V.1950. Het derde en vierde exemplaar van Nederland. Oudere vangsten: Diepenveen (Schalkhaar), ♀, 27 Juni 1918 en Epen (Z.-Limb.), Oostrand van het Onderste Bos, ♂, tussen 29.V en 5.VI.1943.
41. *Lasiotictus pyrastris* L. g. Var. *unicolor* Curt.: Alkmaar NO-rand, ♀, 11.VIII. 1950 en idem Z-rand, ♀, 6.VIII.1950. Deze uitsluitend ♀ var., gekenmerkt door het ontbreken van de zes witte vlekken, is zeldzaam in Nederland.
42. *Las. seleniticus* Mg. z. Alkmaar, ♂, 1951.
43. *Lathyrrophthalmus aeneus* Scop. Duinen bij Bergen-NH, v. April. Dit dier heeft in Nederland een typische verspreiding. Het wordt alleen in de kuststreek gevangen en is daar vrij gewoon. Ik ving het veel bij IJmuiden (spuisluis).
44. *Liogaster metallina* Rond. g.
45. *Liog. splendida* F. g.
46. *Liops vittata* Mg. Alkmaar, NO-rand, ♂, 25.VI.1949. Het zevende exemplaar uit Nederland.
47. *Melanostoma ambiguum* Fall. z. Bergen-NH, SBB, ♀, 20.IV.1950. Heiloo (HB), ♂, 18.IV.1952. Hieronder is het eerste in Nederland gevangen mannetje en het totaal aantal Nederlandse exemplaren is nu vier. De andere vondsten zijn: Putten, 1910, ♀, coll. DE MEIJERE, Eindhoven, stadspark, ♀, 12.V.1949 coll. VAN DOESBURG. De ♀ ♀ lijken sterk op de ♀ ♀ van *Platychirus albimanus* F. Vandaar, dat men ze vaak fout determineert, maar het

- ♂ is makkelijk te herkennen en het voorkomen in Nederland is dus zeker.
48. *Melanostoma mellinum* L. Zowel in polders als in bos aa.
 49. *Mel. scalare* F. Bossen, a. Mei tot Augustus. Alkmaar (Hout en stadstuin), Heiloo (HB, TC).
 50. *Myiatriopa florea* L. g. (bossen ?).
 51. *Neoscia dispar* Mg. (*floralis* Mg. in alle boeken). Huigendijk, in moeras langs de Schermerringvaart a.
 52. *N. podagrica* F. a.
 53. *Parhelophilus versicolor* F. v. Heiloo (HB), ♂, 18.V.1952. Ook enkele malen gezien. Een polderdier.
 54. *Pelecocera tricineta* Mg. z. Alkmaar, NO, ♂, 2.VII.1950. Een verdwaald exemplaar. Deze soort komt speciaal voor bij of in dennenbossen en vliegt graag op Hieracium. Ik ving haar ook op Terschelling en bij Gortel (bij Epe, Veluwe). In de coll. DE MEIJERE staat o.a. een grote serie van Lochem.
 55. *Penthesilea berberina* F. Bossen, v. Alkmaar (Hout). Van de var. *oxyacanthae* Mg. Alkmaar (Hout), ♀, 21.VI.1953.
 56. *Pipiza bimaculata* Mg. v. Heiloo (HB), 2 ♂ ♂, 10.V.1950, idem, ♂, 27.VII.1954.
 57. *P. nocticula* L. v. Heiloo (HB). Ook enkele exemplaren met een vrij duidelijk tweede paar vlekken !
 58. *Platychirus albimanus* F. Bossen, g. April, Mei Juli. Deze soort was merkwaardigerwijs in 1950 in April en begin Mei zeer algemeen.
 59. *Plat. angustatus* Zett. v. Heiloo, Uitgeest. Mei tot September.
 60. *Plat. clypeatus* Mg. a.
 61. *Plat. fulviventris* Macq. z. Koedijk, W, ♂, 4.VI.1950. Alkmaar, NO-rand, ♀, 3.VI.1950, idem, ♀, 1951.
 62. *Plat. manicatus* Mg. z. Alkmaar, Z-rand, ♂, 16.V.1950, idem, polder ZO, ♀, 3.VIII.1950. Koedijk, ♀, 4.VI.1950.
 63. *Plat. peltatus* Mg. v. Tot September.
 64. *Plat. scambus* Staeg. aa !
 65. *Plat. scutatus* Mg. Bossages, g. April tot September.
 66. *Pyrophæna granditarsa* Först. v. Alkmaar, Heiloo. Juni, Augustus, September.
 67. *Rhingia campestris* Mg. a.
 68. *Sphaerophoria menthastri* L. Bossages g, elders v. Over het algemeen gelden *Sph. menthastri* en *Sph. scripta* beide als algemene soorten, maar in het polderland is *Sph. scripta* veel algemener. In een boomloos landschap, zoals in het westen van de Noordoostpolder, vangt men *Sph. menthastri* practisch niet, in bospercelen in de polder wel. In Juni 1954 was *Sph. menthastri* op de Veluwe bij Epe a, *Sph. scripta* ook.
 69. *Sph. scripta* L. aa.
 70. *Syrirta pipiens* L. aa.
 71. *Syrphus albostrigatus* Fall. v. Heiloo (HB). Mei. Volgens SCHNEIDER, die deze soort gekweekt heeft, heeft ze in Zwitserland twee generaties, in Mei en September. Ik dacht, omdat deze soort bij Alkmaar alleen in Mei te vinden was, dat de tweede generatie in Nederland misschien ontbrak. Maar in de coll. DE MEIJERE bevonden zich dieren uit Mei, Juni, Juli en Augustus ! Dit

- duidde er op, dat we wel degelijk met een polyvoltiene soort te maken hebben. Later vond ik ook een ♀, 9.VIII.1954.
72. *S. arcuatus* Fall. (= *venustus* Mg.). Bossen, g. Mei, Juni. Een univoltiene soort.
73. *Syrphus corollae* F. Vooral in de polder a.
74. *S. latifasciatus* Macq. z. Heiloo (HB), ♀, 17.V.1952. Alkmaar, Omval, ♂, 20.VI.1954.
75. *S. luniger* Mg. v.
76. *S. nitidicollis* Mg. z. bossen. Heiloo (HB), ♂, 15.VI.1950, idem, ♀, 17.V.1952 en ♀, 3.VI.1954.
77. *S. ribesii* L. a.
78. *S. torvus* Ost. Sack. v. Heiloo (HB, TC), Alkmaar. Deze soort was in Juni 1954 bij Epe a, maar in de omgeving van Alkmaar is ze zeer beslist een ongewone verschijning.
79. *S. tricoloratus* Fall. z. Heiloo (HB), ♂, 9.VIII.1954.
80. *S. vitripennis* Mg. aa. Komt duidelijk meer voor dan *S. ribesii*.
81. *Tropidia scita* Harr. v. Alkmaar, Koedijk, Hondsbosse. Juni, Juli.
82. *Tubifera hybrida* Lw. z. Heiloo (HB), ♀, 26.VII.1950.
83. *T. pendula* L. a.
84. *T. trivittata* F. g.
85. *Volucella pellucens* L. v. Alkmaar (Hout). Juni.
86. *Xanthandrus comtus* Harr. z. Heiloo (HB), ♀, 26.VII.1950.
87. *Zelima lenta* Mg. z. Heiloo (HB), ♀, 17.V.1952, coll. Broeder THEOWALD.
88. *Z. segnis* L. g. Alkmaar (Hout), Heiloo (HB). Mei, Juni, Juli, Augustus.
89. *Z. sylvarum* L. z. Heiloo (HB), 3.VIII.1954. Eén exemplaar gezien, maar niet gevangen.

Afkortingen:

aa	zeer algemeen	z	zeldzaam
a	algemeen	SBB	bossen van het Staatsbosbeheer.
g	gewoon	TC	Ter Coulster, landgoed ten oosten van Heiloo.
v	verspreid	HB	Heilooër bos en Overbos.

Resumerend kunnen we vaststellen, dat de volgende soorten de normale Syrphiden-polderpopulatie samenstellen :

<i>Chilosia albitarsis</i>	<i>Er. m. tenax</i>	<i>Plat. manicatus</i>
<i>Chil. cynocephala</i>	<i>Eurinomyia lineata</i>	<i>Plat. peltatus</i>
<i>Chil. vernalis</i>	<i>Lasiotricus pyrastris</i>	<i>Plat. scambus</i>
<i>Chrysogaster birtella</i>	<i>Liogaster metallina</i>	<i>Pyrophæna granditarsa</i>
<i>Chrys. macquarti</i>	<i>Liog. splendida</i>	<i>Rbvingia campestris</i>
<i>Epistrophe balteata</i>	<i>Melanostoma mellinum</i>	<i>Spbaerophoria scripta</i>
<i>Eristalinus sepulchralis</i>	<i>Neoascia dispar</i>	<i>Syrirta pipiens</i>
<i>Eristalis arbustum</i>	<i>Neoascia podagrica</i>	<i>Syrphus corollae</i>
<i>Er. intricarius</i>	<i>Parhelophilus versicolor</i>	<i>S. ribesii</i>
<i>Er. nemorum</i>	<i>Platychirus angustatus</i>	<i>S. vitripennis</i>
<i>Er. pertinax</i>	<i>Plat. clypeatus</i>	<i>Tropidia scita</i>
<i>Eristalomyia lucorum</i>	<i>Plat. fulviventris</i>	<i>Tubifera pendula</i>
		<i>T. trivittata</i>

De volgende soorten zijn bosdieren, met dien verstande, dat men ze in een polder in de boscomplexen vindt. Met een sterretje is aangegeven, welke soorten als twijfelgevallen moeten worden beschouwd:

<i>Baccha elongata</i>	<i>Didea fasciata</i>	<i>Platychirus albimanus</i>
<i>B. obscuripennis</i>	<i>Epistrophe auricollis</i> *	<i>Plat. scutatus</i> *
<i>Brachyopa scutellaris</i>	<i>Ep. bifasciata</i>	<i>Sphaerophoria menthastris</i> *
<i>Chilosia bergenstammi</i>	<i>Ferdinandea cuprea</i>	<i>Syrphus albostrigatus</i>
<i>Chil. pagana</i>	<i>Melanostoma scalare</i>	<i>S. arcuatus</i>
<i>Chil. semifasciata</i>	<i>Myiatropa florea</i>	<i>S. tricinctus</i>
<i>Chrysotoxum bicinctum</i>	<i>Pelecocera tricincta</i>	<i>Volucella pellucens</i>
<i>Chr. festivum</i>	<i>Penthesilea berberina</i>	<i>Zelima segnis</i>
<i>Cnemodon vitripennis</i>	<i>Pipiza nocticula</i>	

Het bovenstaande werd afgesloten per 1 Augustus 1954. In de tussentijd had ik de gelegenheid dit met de resterende waarnemingen in 1954 te complementeren, welke hieronder volgen.

5. *Chilosia bergenstammi* Beck.: ook van Egmond-Binnen.
10. *Chilosia proxima* Zett.: zeer algemeen op *Daucus carota*, IJmuiden, 15.VIII.1954. Behalve *Daucus* bloeiden talrijke planten van *Achillea ptarmica* en *Ach. millefolium* (resp. Wilde Bertram en Duizendblad), maar daar vlogen de dieren niet op. Ik zag zelfs een ♂, dat zich vergiste, op enkele Duizendbladbloemhoofdjes landde, maar na even heen en weer lopen verder vloog naar een *Daucus*, waar hij ijverig bezig bleef (stuifmeel ?).
19. *Didea fasciata* Macq.: ook van Bergen-NH, SBB.
37. *Eumerus tuberculatus* Rond.: ook van Egmond-Binnen.
71. *Syrphus albostrigatus* Fall.: ook van Castricum en Bergen-NH, SBB, VIII.1954.
79. *Syrphus tricinctus* Fall.: VIII.1954 in het Overbos, Heiloo, gewoon.

Verder werden in de loop van 1954 nog enkele soorten gevonden, welke aan de lijst kunnen worden toegevoegd:

90. *Chamaesyrphus lusitanicus* Mik. Een serie van 18 exemplaren, Bergen-N.H., SBB, 8-18.IX.1954. Er waren twee exemplaren uit Nederland bekend, in 1949 op de Hoge Veluwe gevangen. Deze vangst hoop ik later wat uitvoeriger te bespreken.
91. *Chilosia longula* Zett. Een flinke serie ♀ ♀, Bergen-NH, SBB, 8-13.IX.1954. De dieren vlogen op heide op dezelfde vindplaats als *Chamaesyrphus*.
92. *Chilosia mutabilis* Fall. Enkele exemplaren, Castricum, 14.VIII.1954. Een vindplaats in de duinen, waardoor het areaal aansluiting begint te krijgen aan Texel, waar de soort door KABOS gevonden is.
93. *Cinxia borealis* Fall. ♀, Bergen-NH, SBB, 8.IX.1954. Een geheel onverwachte vangst en misschien incidenteel. Volgens de heer P. H. VAN DOESBURG Sr. vliegen de ♂ ♂ verder van honk dan de ♀ ♀. Dit is z.i. de reden, dat in Baarn alleen ♂ ♂ worden gevangen. Dit dier zat vlak bij de vijvers van de duinwaterleiding. In het algemeen vindt men deze soort rond plassen in diluviale streken (larve gebonden aan milieu met voedselarm water?).
94. *Chilosia cynocephala* Lw. ♀, IJmuiden, kanaaldijk, 16.VIII.1949. Deze laatste vangst is net aan de grens van het gebied, waarvan ik de Syrphidenwaarnemingen heb vermeld, d.w.z. Noord-Holland ten noorden van het Noordzeekanaal met uitsluiting van Amsterdam, waarvan de waarnemingen trouwens

toch steeds betrekking hebben op terrein ten zuiden van het kanaal.

Ter afronding wil ik tevens de waarnemingen releveren uit de collectie DE MEIJERE, voor zover zij betrekking hebben op soorten, waarvan ik ook vindplaatsen heb vermeld.

5. *Chilosia bergenstammi* Beck.: ♂, Wijk aan Zee, 19.VIII.1918.
9. *Chilosia pagana* Mg.: ♂, Heiloo, VII.1892.
16. *Chrysotoxum bicinctum* L.: ♀, Wijk aan Zee, 31.VII.1901.
36. *Eumerus strigatus* Fall.: 4 ♀ ♀, 1 ♂, Heiloo, 1.X.1930.
92. *Chilosia mutabilis* Fall.: ♂, Uitgeest, 1.VIII.1918.
94. *Chilosia cynocephala* Lw.: ♀, Castricum, 1.VIII.1918; ♂, Uitgeest, 1.VIII.1918.
95. *Merodon equestris* F.: 4 ♂ ♂, Bergen-NH, 4-6.VI.1938; DE MEIJERE leg. Deze soort moet dus aan de lijst toegevoegd worden. Ze was wel in het gebied rond Limmen en Egmond te verwachten (de larve leeft o.a. in narcissenbollen). Misschien is ze de laatste jaren zeldzamer geworden door de betere bestrijding.

Tenslotte nog een vondst uit de collectie Br. THEOWALD:

96. *Chilosia albipila* Mg.: ♂, Heemskerkerduin, 24.IV.1950, H. WIERING leg.

Summary

When collecting Syrphid flies the author was struck by the contrast between the population of the typical Dutch steppe-like meadow landscape of the polders and the population of a small, isolated wood "Overbos", enclosed by the polders near Heiloo.

First are given some historical details and the conclusion is, that the "Overbos" lies on an old sand ridge, formerly dunes and that these higher grounds escaped floods of past times. The "Overbos" is a remnant of an estate and was already drawn on a very fine cart of 1682, made by the Dutch polder management. This estate is of the 17th century and it is supposed, that before that time the wood biotope in this region was represented by groves, which are still to be seen lining the fields around Heiloo. The presence of wood in more ancient times is indicated by the name Heiloo, which means "Holy Forest". The village was first mentioned in 1063.

These antecedents may account for the fact, that the population of Syrphid flies of the small "Overbos" is very rich and contains many species, which do not occur in the nearly treeless polders and several, which are rare in the Netherlands.

The author brings also forward the hypothesis, that since the arrival of Christianity the woods were no longer religious objects, that this alteration hastened their destroying, perhaps also because they had been heathenish objects.

The list on page 478 gives the species of Syrphids found by the author in the province of North-Holland north of Amsterdam. The lists on pages 483 and 484 give more data from the author and from the collections of the Entomological Museum Amsterdam and Br. THEOWALD. The lists on pages 482 and 483 give respectively the species occurring in the polders (and also met with in the "Overbos") and the species, which in North-Holland only occur in the woods and not in the polders.

Literature

- BUITENDIJK, A. M. 1941, Collembola, Fauna van Nederland 11.
 DOESBURG, P. H. VAN, 1949, Mededelingen over Syrphidae VIII, *Ent. Ber.* 12 : 441—446.
 ———, 1951, Mededelingen over Syrphidae IX, *Ent. Ber.* 13 : 275—278.
 ———, 1952, Mededelingen over Syrphidae XI, Verslag 84ste Wintervergadering N.E.V., *Tijdschr. Entom.* 95 : CV—CVI.
 GOOT, V. VAN DER, 1954, Zweefvliegen-inventarisatie in de Noordoost-polder, Augustus 1952, *Levende Natuur* 57 : 187—192.
 KRUSEMAN, G., 1933, Tendipedidae Neerlandicae, pars I. Proefschrift.
 LOEW, H., 1843, Bemerkungen über die bekannten europaischen Arten der Gattung *Chrysogaster* Mg., *Stett. Ent. Z.* 4 : 250—253.
 LUNDBECK, W., 1916, Diptera Danica, 5, Lonchopteridae, Syrphidae.
 SACK, P., 1934, Syrphidae, in LINDNER, E., Die Fliegen der Paläarktischen Region, 31. Stuttgart.
 SCHNEIDER, F., 1948, Beitrag zur Kenntnis der Generationsverhältnisse räuberischer Schwebfliegen, *Mitt. Schweiz. ent. Ges.* 21 : 249—285.
 VECHT, J. VAN DER, 1928, Hymenoptera Anthophila (QXII) A. *Andrena*, Fauna van Nederland 4. Leiden.
 VERRALL, G. H., 1901, British Flies, 8, Syrphidae.
 Alkmaar, Langestraat 111.

Acanthopsyche atra L. (opacella H. S.) Op 18 Mei verzamelde ik in de buurt van Norg 21 zakken, waaronder 3 mannelijke. Twee hiervan bleken achteraf oude te zijn, zodat ik één mannetje kreeg. Inderdaad komt *atra* daar maar op een heel beperkt terrein voor, hoewel de omstandigheden op de bewuste plek, voorzover ik kan beoordelen, precies gelijk zijn als overal elders om Norg. Maar ik heb op heel wat andere plaatsen gezocht en nergens *atra* ontdekt.

Op 1 Juni kwam het bewuste mannetje uit, 's morgens vroeg. Ik moest de hele dag weg en vroeg daarom mijn vrouw, goed op een eventuele copula te letten. Dit heeft ze gedaan en het bewuste wijfje meteen tussen de andere zakken uitgehaald.

Tot mijn verwondering kwamen uit één van deze andere zakken op 10 Juni honderden rupsjes, die in een minimum van tijd als kleine Mollplaat-kruimeltjes door hun verblijf kropen. Ik had de zakken nl. op een stuk Mollplaat gespeld en dit materiaal bleken ze erg te appreciëren als materiaal voor hun zakjes.

Achteraf bleken minstens 8 wijfjes door het ene mannetje bevrucht te zijn, zodat het op z'n eentje voor enkele duizenden nakomelingen heeft gezorgd. Nog op 10 Juli leverde een zak rupsjes. De eerste broedsels heb ik in een zak in mijn tuin ingebonden. De rupsjes worden erg door het licht aangetrokken. Ongelukkigerwijs is aan de lichtzijde van het omhulsel een scheur gekomen en bleek de hele inhoud achteraf verdwenen. Van de volgende broedsels heb ik een deel naar de heren BENTINCK, LEFFEF en LUKKIEN gestuurd.

't Is trouwens een „ondankbare” kwekerij. De grootste zakken zijn nu (Januari 1955) ongeveer 1 cm, zodat ik veronderstel, dat het wel 1956 zal worden, voordat eventuele imagines verschijnen.

De rups vreet van alles, alle mogelijke grassoorten, berkeblad en vooral groene berkenkatjes, braam, framboos, wilg. In geval van nood bleken ze zelfs verdord wilgeblad van minstens een jaar oud te consumeren ! Vooral op varkensgras (*Polygonum aviculare*), bleken ze verzot, zodat ik ze daar verder mee heb gevoerd.

M. W. CAMPING, Robert Kockstraat 25, Leeuwarden.

Te koop gevraagd: huisjes van de tuinslak (*C. nemoralis*), Julikevers, Zandloopkevers, Tuinloopkevers, Koekoekhommels, Sabelsprinkhanen, Geelgerande watertorren, Spinnende watertorren. Alles in goede staat en goed geprepareerd.

Aanbiedingen aan C. H. DIDDEN, Laageinde 77, Waalwijk.